

Bakalářská práce, TF JU
Autorka: Eva Brožová
Obhajoba: červen 2012

Název: Pozitivní vztah sociálních pracovníků k drogově závislým klientům

Posudek vedoucího práce:

Autorka se chopila tématu, které vychází z její vlastní práce – pracuje s klienty, kteří jsou drogově závislí, vidí na jedné straně potřebu mít k nim kladný osobní vztah, na druhé straně se ptá proč by takový vztah měla mít, respektive jak takový vztah teoreticky odůvodnit, když klienti často na první pohled kladné emoce nevzbuzují. Sama nachází odpověď pro křesťansky orientované pracovníky (četba DCE ji jak píše v úvodu k otázce pozitivního vztahu ke klientům přivedla), ptá se však kde najdou odpověď pracovníci, kteří křesťansky orientováni nejsou. Téma práce tedy souvisí jak s profilem fakulty tak se studovaným oborem – Sociální a charitativní práce.

Celkově cením poctivost s jakou si autorka uvedenou otázku z vlastní praxe klade, svým způsobem i její originalitu, cením i poctivé zpracování jak z hlediska snahy po teoretickém zakotvení svých postojů, dále i osobního přístupu, který v práci na mnoha místech probleskuje.

Autorka dělí práci na devět kapitol, doplněných úvodem a závěrem. Prvních pět kapitol se týká práce s drogově závislými – charakteristika závislosti a závislých (1), sociální práce se závislými (2), práce církevních organizací se závislými (3), profesní a osobnostní požadavky na práci se závislými (4) a úskalí pomáhání (5). Následují čtyři kapitoly, které nabízejí teoretická východiska k autorčině otázce – křesťanské východisko (DCE, 6), teorie sociální směny (7), altruismus (8) a Rogers (9). Zvolená struktura má jistě obhajitelnou logiku, jednotlivé kroky se váží k prozkoumávanému tématu a navazují na sebe. Může být otázkou ke struktuře, zda všechny uvedené skutečnosti z prvních 5ti kapitol jsou pro zkoumání zvolené otázky nutné, zda není trochu nevyvážené, když jedna z posledních 4 kapitol má pět podkapitol (jako jediná), tyto poznámky však nejsou zásadního charakteru a nijak nesnižují kvalitu práce.

K vlastnímu zpracování: První kapitola ač má všeobecný název je pojata opravdu stručně a se vztahem k tématu, ukazuje v čem jsou závislí obtížní, takže je pak legitimní ptát se po vztahu k nim. Pokud na počátku třetí kapitoly předpokládá, že věřící pracovníci mohou hýřit větším optimismem, je otázkou oč předpoklad opřít, nicméně chápu, že teologická antropologie na níž je DCE založena je v zásadě optimistická. Pokud na s. 13 uvádí, že si vůči klientům subjektivně nepřipadá jako „mocná osoba“, pak pomíjí, že v komentovaném textu se mluví o roli – a pokud jí vykonává, pak určitou mocí disponuje a klienty je tak vnímána. Na s. 17 autorka uvažuje o pomáhání na základě „viny“. Není mi jasné čí vinu má na mysli. Na s. 18 mluví o rozštěpení archetypu – opět by bylo třeba vysvětlit co se tím míní. Na s. 20 uvádí 3 příklady typů pomáhání – považuji je za typy možného způsobu chápání pomáhání a nikoliv za úskalí pomáhání jak zní název kapitoly. Pokud autorka cituje církevní dokumenty (DCE aj.) předpokládám že ví, že jazyk těchto textů užívá popisnou či normativní formu i když vyjadřuje ideál...Na několika místech autorka uvádí tezi, že církevní sociální práce by měla být dělána „zdarma“, tak to ale není myšleno, spravedlivá mzda patří vždy k chápání sociální problematiky v církevním učení. Podobně vztah k politice – křesťan má politickou odpovědnost, křesťanský sociální pracovník se pohybuje v politickém rámci legislativních a finančních skutečností (s. 25). Když na s. 26 polemizuje s Homansem a jeho teorií soc. směny – píše, že Homans ignoruje kategorii moci která dokáže přimět jednoho z partnerů směny aby v transakci pokračoval i když se mu to hrubě nevyplácí – lze snad teorii hájit tak, že se mu to vlastně vyplácí, neb uspokojí tu moc a vyvaruje se sankcí, které každá moc uplatňuje. Autorka

jakoby na teorii soc. směny nechtěla příliš přistoupit, když však v závěru 7. kapitoly popisuje co vše z dané práce získává ... pak tu teorii snad potvrzuje. Podobně když rozebírá teorii altruismu, uvádí, že při výměně stříkaček nemyslela na podporu přežití lidského druhu. Uvedená teorie snad ale nepočítá s tím, že altruismus by byl záležitostí vědomou, sociobiologie uvažuje o motivech nevědomých, nějak v nás zakódovaných.

Na s. 33 se autorka hlásí k jistému prakticismu, když píše, že „veškeré znalosti o drogách, závislosti na nich a vůbec světě točícího se okolo drog, mám od klientů. V tomto mi nikdy žádná kniha či teorie k ničemu nebyly.“ Táže se zda jí neposkytly aspoň rámec, kontext kam si poznatky od klientů zařadila, zda jí neposkytly aspoň souvislosti a nevedly jí k myšlení, které jí pomohlo poznatky od klientů utřídit? Vždyť k čemu by pak byly úvodní kapitoly této práce?

V závěru se mi pak zdá, že autorka směšuje laickou nadšeneckou neprofesionalitu s altruismem jako hodnotovým východiskem, když jej popisuje jako někoho kdo se „hrne pomoci do pomoci“ a je předmětem zneužívání klientů. A podobně v následujících větách v případě křesťansky motivovaných soc. pracovníků.

Z textu občas prosvítá osobní zaujetí autorky; je vždy trochu otázkou, zda při zpracovávání závěrečných prací toto zaujetí nebrání potřebnému odstupu. Sem patří upřímný povzdech nad naivitou (či obdiv k intuici) pracovníků na s. 14; text na s. 31 aj. Nicméně se domnívám, že v daném případě – ač se autorka k hranici nutného odstupu a neoprávněné generalizace občas blíží, zůstává na straně bezpečné.

Jazyk se občas blíží k popularizačnímu žánru např. řečnické otázky s. 5, zač. kap. 2., závěr (přání altruistům).

Po formální stránce nemám k práci zásadní výhrady; pokud se autorka v textu dovolává citovaných autorit uvádí vždy za příjmením zkratku křestního jména – považuji za rušivé a nezvyklé (obvykle se uvádí jen příjmení); v seznamu literatury uniklo abecední zařazení Baštecké; v opakujících se poznámkách pod čarou není třeba opakovat název celé publikace; pokud se týká překlepů a gramatických chyb obsahuje jich práce o trochu více než je optický průměr u mnou posuzovaných prací.

Celkově na práci velmi kladně hodnotím vlastní přístup – autorka četla studijní text (DCE), konfrontovala jej s vlastní praxí, to v ní vzbudilo otázku, kterou zformulovala a bc. práce pak využila k tomu, aby tuto otázku úměrně možnostem bakalářského studia systematicky zpracovala.

duben 2012

Alois Křišťan